

NONȘALANȚA POSTMODERNĂ

de AL. CISTELECAN

Un experimentalist nonșalant al textului și al tensiunii poetice este Grigore Șoitu. Debutul său (*Anticulinare*, Ed. Arhipelag, Târgu Mureș, 1996) stă sub semnul unui postmodernism integral spontan și euforic, pe cât de recuperator, pe atât de ingeniu. Nu-ncapă vorbă că ceva din militantismul doctrinar al lui Marin Mincu s-a răstrânt în conștiința tânărului poet constănean, fără ca poezia lui să aibă, însă, incidente de vreun fel cu poetica maestrului. Dar gustul pentru limbajul alternativ și provocator al avangardei, ca și pentru soluția deconstructivă și ametaforică a poemului par a fi stărnite, cauzate, ori măcar stimulate, de aventura la care, de atâta vreme, Marin Mincu ademenește poezia română. Indica ori doar potențată, starea antimodernă a atins la Grigore Șoitu cota deplinei spontaneității, el nemaisimțind nevoia vreunei crispări polemice ori a vreunei ostentații ofensive. Modernitatea nu-l mai chină nici în calitatea ei de model cultural, de reper ce trebuie doborât, și nici în calitatea ei de strategie curtenitoare a inefabilului. Grigore Șoitu pornește total decomplexat într-un fel de marș vioi printre anxietăți, mutând realul într-o pură jovialitate scripturală și într-un joc de perspective decompozabile. Poemul său renunță din capul locului la principiul stringenței, fie expresive, fie semnificative, și se avântă într-un vârtej deconstructiv, jucând pe degringolada aparentă și pe efectele centrifugale. Discursul însuși e, de regulă, tăfat secvențial, cu legături nu atât logice, cât distorsionante între paragrafe, iar elanul imaginativ e și el tăiat scurt de logica deziluzionantă a scriiturii. Elanul simulat al imaginației e îndată îngânat de un spirit parodic iar referențialitatea la iluzie și sugestie e subminată de o autoreferențialitate cinică în carența ei de investitură utopică. Textul se construiește astfel din acorduri și dezacorduri, din simulări și deconspirări, unind într-o tensiune controlată proiectul și decepția.

Reproduceri după lucrări de Cristina Stăncioiu

Centrifugalitatea secvențelor, predispune într-un scenariu abia indicat, se regăsește la nivelul ficțiozității în parte în alterarea registrelor și limbajelor: „erau cerate zăvile/ hiorante/ rumegau piratereste/ spusa ca un stilet/ și autorul își bate/ cu răvnă literele/ la mașina de bătut/ litere libere-ngrășate/ păspăitoare de culie/ mersul lor zecrat/ (scris de rîmăteu)/ ca agrotexualist înveți/ care este mersul cuvintelor/ (sună ca și cum înveți/ care este mersul bursei negre)/ tu doar le costurizezi/ le atingi umărul de vîrnat/ și autorul își bate/ cu răvnă literele/ la mașina de bătut/ litere.” (Epilogul la „Și autorul își bate cu răvnă literele la mașina de bătut litere”). Scriitura -- ori metafora ei -- nu mai reproduce, la Grigore Șoitu, structurile realului ori ale imaginarului. Ea reproduce doar starea lui agonică, dezarticulată, vîrnată de sens și conștient. Autorul lui Șoitu bate doar „litere” la o „mașină de bătut litere”, sugestie a declinului de structură, dar și de investitură. Metafora scripturală devine astfel o metaforă infuză a destructurării și a alienării sensului existențial, o pură manifestare a aleatorului. Acest principiu scriptural, nutrit de o angoasă diseminată, impune o regulă a deziluziei imediate la toate nivelele care vine, însă, în contradicție, bine speculată de poet, cu euforia decompozițională. Spiritul buf al poetului întoarce în grotesc ceea ce, la nivelul intervenției, pare dramatic. Scriitura e deceptivă, dar înscenarea ei e jovială.

Acest dans între decepție și euforie, între deconstrucție și emulație imaginativă e transpus și la nivelul volumului ca întreg, și la cel al poemelor, ca părți quasi-autonome (caci Șoitu lucrează cu un sentiment deliberat al interferenței și convergenței poemelor). Clapele pe care el începe să cânte sunt premeditat dezacordate inițial, pentru ca apoi să vibreze într-un limbaj avangardist recondiționat și să piardă cu totul sentimentul coerent al realului, lăsându-l să se transfigureze: „aici m-am oprit/ să ascult buletinul/ de știri cu senatori/ și căluți acvatici/ în țoale de miri/ inz ump ti producție/ la casei de fi/ (bruiaj) geamul curbat/ un jörd sierrat/ înserat târziu/ acvariul cu buton/ apăș și peștii/ încep să meargă în/ stii gudron gângurind/ sub neon/ sub umbreluțe de/ neon geamul curbat/ aburiu-fumuriu ca o/ paranteză heliomatică/ cuvintele-mprăștiare/ depuse pe fund.”

Instrucția parodică a poemelor nu e o simplă problemă de tehnică a dispoziției „în exasperare” a registrelor poetice. Ea e o problemă de concept poetic și de viziune, predispușe amândouă nu doar la caricarea solemnităților, a emfazei ori chiar a coerenței, ci, mai mult, la transpunerea existenței și a limbajului într-o condiție de ebrietate grotescă. Pe această linie cât bufă, cât anxioasă, Grigore Șoitu își inventează un glosar în care arbitraritatea nu e decât semnul disimulant al unei progresii urmuziene în structurile alienate ale realului și imaginativului deopotrivă. Comedia limbajului amestecă rictusul cu euforia genuină, fiind un cod cu dublă referință. Poemele însăși surdă perfid și rânjesc inocent, exasperând un limbaj prin contrariul său.

Anticulinare-le lui Grigore Șoitu sunt, fără îndoială, semnul unei noi poetici; în ea deconstrucția e mutată la nivelul viziunii, parodia e împinsă la disimularea exasperării, iar exasperarea însăși e abătută spre grotesc.